گفتوگۆی دەنگەکان لەگەڵ بەهزاد کەریمی.. لەیادی مقاوەمەتی خەڵکی کوردستانی ڕۆژهەڵات و بەهروز سلەیمانی دا..

کوردستان لەناو شۆڕشی ئێران لە یادەوەری جیهاندەستەکدا

بەهروز سلیمانی ناوەکە یەکسەر دێتە بەر گوێ کاتێك باس لە ڕۆڵی ئەو کەسایەتییە ئێرانیانە دەکرێت کە ڕۆڵیان هەبووە لە ڕووداوە سیاسییەکانی کوردستانی ئێران لە شۆرشی ئێرانی ١٩٧٨-١٩٧٩.
ئەو یەکێک بووە لە نوێنەرانی شاندی کورد لە دانوستانەکان لەگەڵ دەسەڵاتی خومەینی دوو ساڵ بەر لەوەی لە بەرزترین نهۆمی شوقەکەیەوە لە تاران خۆی فڕێداتە خوارەوە و خودکوژی شۆڕشگێڕی لە بری تەسلیمبوون بە دوژمنەکانی هەڵبژێرێت.
بەهروز کادرێکی ڕێکخراوی چریکەکانی فیدایی گەلی ئێران بووە کە لەناو کورد بە (چریکەکان) ناسراوە. ئەو لە کوردستانی ئێراندا وەك کورد و کەسێك لەخۆیان ناساندویانە، بەڵام لەهەندێك باس و خواسی ئێستا وەك ئێرانییەك کە کورد نەبووە دەناسێنرێت، هەرچەندە خۆی لوڕ بووە و دواتر لە شاری سنە گەورە بووە و خوێندنی تەواو کردووە و وەك کوردیش خۆی ناساندووە.
لەم دیمانەیە لەگەڵ بەهزاد کەریمی بەرپرسی لقی کوردستانی ئەو سەردەمەی چریکەکان تیشك دەخەینە سەر ڕووداوەکان لە یادەوەرییەکانی خۆی و بەهروز سلیمانییەوە. ئاشنایەتی لەگەڵ ئەو ڕووداوانە گرنگە بۆ لێکدانەوەی وردتر لە بوارەکانی ئەو قۆناغە مێژووییەی ئێران و کوردستان پیادا تێپەڕبوون.
وەك ماڵپەڕی دەنگەکانیش سوپاس و پێزانین بۆ بەڕێز بەهزاد کەریمی دووپات دەکەینەوە کە کاتی تەرخانکرد بۆ هەڵدانەوەی چەند لاپەڕەیەکی گرنگ لەسەر ئەو مێژووە و بەشکردنی هەندێک لە یادەوەرییەکانی خۆی لەگەڵ خوێنەرانی کورد:

دەنگەکان: وەك یەك لەو ئێرانییانەی کە دەوترێت کورد نەبوون و لەو سەردەمە لە کوردستاندا بوون، بەهروز سلیمانی ناوەکە دێتە سەر گۆ و بەر گوێکان دەکەوێت کە باس لە ڕووداوەکانی کوردستان و ئێرانی ئەو سەردەمە دەکرێت. ئەو نوێنەرایەتی چ قۆناغێکی ڕەوتی چەپی

دەکرد لە کوردستان و ئێران و ناوچەکە لەو سەردەمەدا؟

بەهزاد کەریمی: ئەگەر کەسێك بە شوێنی لەدایکبوونی و جیناتی پێناسە بکرێت ئەوە بەهروز سلێمانی کورد نەبوو و “ئێرانی بوو کە کورد نەبوو” وەك ئەوە دەڵێن، بەڵام پێناسەی دیکە هەیە. لە خانەوادەیەکی لوڕ لەدایك بووە، کە زۆر نزیکن لە کوردەوە، هەرچەندە لوڕ وەك گروپێکی ئیتنیکی دیکە دەناسرێن لە ئێران لەسەر بنەمای دیالیکت و شێوازی ژیان و مێژوویان.
ئەگەر بەهروز بە شوێنی نیشتەجێبوون و زمانی پێناسە بکەین، بەڵێ ئەو کوردە و خەڵکی سنەیە. باوکی لە شاری بروجەردەوە کۆچی بۆ سنە کردووە، کە ٣٢٠ کم لە سنەوە دوورە. بۆیە ساڵانی خوێندنی لە سنە تەواو کرد. لە ساڵی ١٩٤٧ لەدایك بووە. خۆی وەك کوردیش دەناساند و خەڵکی سنەش هەر بەو شێوەیە وەك یەکێك لە خۆیان لێیان دەڕوانی.
سەرباری باکگراوندی لوڕ و کوردبوونەکەی، ئەو تەواوی ژیانی بۆ ئازادی کورد لە ئێران تەرخانکرد و لەو پێناوەشدا ژیانی لەدەستدا لە چوارچێوەی ئەو ڕاستییەی کە ئەو مارکسیست بوو، کۆمۆنیستێکی پێداگر و بڕوای بە ئینتەرناسیۆنالیسم هەبوو.
ئەوەندە بڕوای بە دۆزەکەی هەبوو، ئەگەر بیزانیایە لە هەر شوێنێکی جیهان تێکۆشانی ئەو بە چینی کرێکار دژ بە چەوساندنەوە و داپڵۆسین و ستەمکاری پێویستە، ئەو بەدودڵی و بێ کاوەخو دەچووە ئەو شوێنە.
شایستەی ئەوەیە وەك تێکۆشەرێکی ماندوونەناسی چەپی شۆڕشگێڕ بناسرێت، کە شەڕی دژ بە نادادی دەکرد، بێگومان بە تێکۆشان دژ بە ستەمی نەتەوایەتی و بەرگریکردن لە مافی گەلی کورد.

دەنگەکان: چریکەکان یەك لە پاڵنەرە سەرەکییەکانی پشتی شۆڕش بوون، بەڵی زۆر پێش هێزەکانی دیکە خەباتی چەکدارییان ڕاگەیاند وەك تاکتیک و ستراتیژ دژ بە سیستەمی دەسەڵاتداری پاشایەتی. پلانی گروپەکە بۆ کوردستانی ئێران چی بوو دوای کەوتنی شا، بۆچی بەهروز بۆ ئەوێ نێردرا؟ دەمانەوێت لە تایبەتمەندی تێکۆشان لە کوردستان تێبگەین هەروەها توانا تایبەتەکانی بەهروز بۆ ئەو تێکۆشانە.

بەهزاد کەریمی: تێکۆشانی چەکداری چریکەکان، وەك ڕێکخراوێکی مارکسیستی شۆڕشگێڕ، هێڵێکی ڕوونی هەبوو لەسەر مافی ئەو گەلانەی دووچاری ستەمی نەتەوایەتی هاتوون لە ئێران. لە دوای درووستبوون چریکەکان ئەدەبیاتیان لەسەر ئەم بابەتە بڵاوکردەوە و گرنگییەکی زۆر درایە گەلی کورد (لەسەردی شا وە)، بە تایبەتی مێژووی کورد و ترادسیۆنی تێکۆشانی چەکداری لەناویاندا.
حەوت ساڵ شەڕی چەکداری رادیکاڵانەی چریکەکان و ئەو قوربانیانەی

ئەندامەکانی دەیاندا لە پێکدادانە چەکدارییەکانی ناو شارەکاندا، هاوسۆزییەکی زۆری بۆ ڕێکخراوەکە درووستکرد لەناو گەنجانی کورد، بەتایبەتی خوێندکارانی زانکۆ و مامۆستاکان، بە هەمانشێوە لەناو فەرمانبەر و کرێکارانیشدا. سەرباری ئەمە، چریکەکان لە کوردستان شانەی نهێنییان نەبوو، ئەوەی پێی دەڵێن 'خانەیە تیامیی'، یان بڵێین یەکینەی گەریلایی (ناوشار).

چەند مانگێك بەر لە شۆڕش بەهروز لە زیندان ئازادبوو دوای حەوت ساڵ بەندکردن و دەستبەجێ لە سنە شانەیەکی پێنج کەسی پێکهێنا بە دەستپێشخەری خۆی. ئینجا لە ڕێگای یەکێك لە ئەندامانی ئەم شانەیەوە پەیوەندیان لەگەڵ یەکینەیەکی گەریلایی (شار) لە تەبرێز درووستکرد.

بەگومان سەرکردایەتی چریکەکان هەمیشە دەیویست ڕێکخراوەکە لە کوردستان شوێنی هەبێت بەهۆی پێگەی ستراتیژی کوردستانەوە، کە دەیتوانی وەك ناوچەی لۆجیستیش بێت بۆ تێکۆشانی چەکداری لە تەواوی وڵات. لەسەر ئەم بنەمایە بڕیاردرا بنکەمان لە کوردستان دامەزرێنین و من بۆ ئەو کارە دیاریکرام، بەهۆی ئەوەی کەمێك سەروکارم لەگەڵ بابەتی پرسی کورد هەبوو.

ئەم کارە بە دوو مانگ بەرلەشۆڕش دەستمان بەبرد، سەرەتا جێبەجێنەبوو بەهۆی خێرایی ڕووداوەکان. دواتر کە شۆڕش سەرکەوت ڕێکخراوەکە دەستیکرد بە کاری ئاشکرا و لە چەندین ناوچە ئۆفیسیان کردەوە لەوانەش کوردستان. من بە سەرۆکی لقی کوردستان دیاریکرام و دواتر لەگەڵ چەند گەریلایەك چووینە مەهاباد و لەوێ لقی کوردستانی چریکەکانمان دامەزراند لە شوباتی ١٩٨٠.

ئیدی بە هاوکاری هاوسۆزەکانمان بارەگای خۆمان درووستکرد و تابلۆی ڕێکخراوەکەمان لەسەر بارەگای مەهابد دانا بە ناوی: "ڕێکخراوی چریکەکانی فیدایی گەلی ئێران – لقی کوردستان".

هەفتەیەك بەر لە کردنەوەی ئەو بارەگایە بەهروز و ئەندام و لایەنگرانی شانەکەی سنە ئۆفیسەکیان لە سنە کردەوە لەژێر ناوی ئۆفیسی لایەنگران، لەگەڵ کرانەوەیدا گەنجێکی زۆری بەلای خۆی ڕاکێشا. بەهروز سەرپەرشتی ئۆفیسەکەی دەکرد. بازنەی بزووتنەوەکە لە دەوری مافی نەتەوایەتی گەلی کورد تا دەهات مەزن دەبوو. دوای شۆڕش بووە بنکەیەکی شۆڕشگێڕانەی چالاك.

لقی کوردستان زۆر پێویستی بە کادری ئەزموونداری سیاسی و سەربازی هەبوو، بەتایبەتی لە ناوچەکانی باکوری کورستانی ئێران کە زۆرتر لەژێر کاریگەری حیزبی دیموکرات بوو. ئەمە وایکرد زۆر لە کادرەکانی کورد نەبوون بنێرنە کوردستان تا بتوانن لە شارە کوردییەکان لایەنگرەکان ڕێکبخەن.

لە سێ مانگی سەرەتای شەشدا لانیکەم ٢٠ کادر کە کورد نەبوون نێردرانە کوردستان، زۆربەیان ئازەری بوون و نێردران بۆ ئەوەی ئەرکی شۆرشگێڕی ئەنجامبدەن بە پشتیوانیکردن لە گەلی کورد و هاوپشتی درووستبکەن. هەشت لەو کادرانە دواتر کوژران بەهۆی بەشداربوونیان لە تێکۆشانی کوردستان.
سەرکردایەتی لقی کوردستان هەر لەسەرەتاوە دەیویست هەتا دەکرێت خەڵکی رەسەنی ناوچەکە لە مەودایەکی کورتدا بچنە پێشەوە و کارەکان بگرنە دەست. درووشمی ئەمە ئەمە بوو: 'کوردان سەرکردایەتی کارەکان بکەن'. دواتر ئەمە بەردەست نەبوو بەهۆی ڕووداوە خێراکان لە کوردستان و ئێران کە چەندین بابەتیان درووستکرد کە زۆر قوڵترە بتوانین لە دیمانەیەکی ئاوادا باس بکرێن.

دەنگەکان: بەهروز ئەندامی دەستەی دانوستکاری کورد بوو لە دانیشتنەکان لەگەڵ هێزەکانی سەر بە دەسەڵات لەو دانووستانانەی هاتنە کایەوە دوای پێکدادانە چەکدارییەکەی شاری سنە، ئەمەش خۆی پێگەی گرنگی چریکەکان دەردەخات لەناو کوردەکان و زۆربەی لایەنە بەرهەڵستکارە کوردییەکانی ئەو کاتە. باشە کوردەکان پێشوازییان دەکرد لە چریکەکان وەك ڕێکخراوێك کە لەگەڵ سیاسەتەکانیدا کۆکبوون، یاخود ئەوە ڕۆڵە سیاسی و عەسکەرەکەی بەهروز و کادیرەکانی تر بوو وایکردبوو ڕێکخراوەکە ئەو متمانە و ڕێزگرتنە خۆجێیە بەخۆی بەدەستبهێنێت؟

بەهزاد کەریمی: شێوازی پەیکەری ڕێکخستنی لقی کوردستانی ڕێکخراوەکە جیاوازی هەبوو لە کارەکانی ئۆفیسەکەی سنە. یەکینەی سنە کە هەرچەندە لەژێر ڕکێفی لقی کوردستاندا بوو خاوەن زۆرترین ئەندام بوو بە بەراورد لەگەڵ هەموو یەکەکانی دیکەی لقی کوردستان. ئەندامەکانی ئەو ئۆفیسەی سنە بە سەرۆکایەتی بەهروز بریتیبوون لە هاوڕێیانی سنە و باشوری کوردستان (ئێران). بەهروز زۆر بە بەهێزی سەرکردایەتی ئەو یەکینەیەی دەکرد. ئەو نەك هەر سەرکردەیەکی تژی لە کارامەیی ڕێکخراوەیی بوو، بەڵکو وەك شۆرشگێڕێکی میللی گەل لەناو شاری سنە دەناسرا.
جێگای خۆیەتی ئاماژە بەوە بکەم دوو بە سێ مانگ بەر لە شۆرشی ئێران چەندین بنکە درووستکرابوون لە سنە کە لە مزگەوتەکاندا کۆدەبوونەوە. ئەو بنکانە هێدی هێدی بوونە دەزگای گرنگ کە پاڵپشتی جەماوەریان لێدەکرا و دواتر سەرکەوتن و توانیان شارەکە کۆنتڕۆڵ بکەن. ئەو بنکانە لەلایەن گروپە چەپڕەوەکان و ئەو لایەنانە درووستکران کە بەرگریکاربوون لە مافی نەتەوەیی کورد. لایەنگرانی

چریکەکان رۆڵی دیاریان هەبوو لەو بنکانەدا.

بەهروز کەسایەتییەکی دیاربوو کە پێشەنگانە ئامادە بوو لە ریزی پێشەوەی هەموو جوڵەیەکی ئەو بزووتنەوە جەماوەرییە لە سنە، جا ورە و ئەزموونە سیاسییەکەشی یاریدەدری بوون لەمەدا. کاتێك سوپا ویستی لەرێگای پیلانەکەوە لە تشرینی دووەمی ١٩٧٨ بانگەواز بکات بۆ خۆپیشاندان دوای پێکدادانی خەڵك و پۆلیس لە سەقز تا دیسان بە زبری توندوتیژی و فشار خەڵك چاوترسێن بکات، بەهروز یەك لەو رێکخەرانە بوو دەستبەجێ رووبەڕووی ئەو پلانە وەستانەوە و هەوڵی سوپایان پوچەڵ کردەوە.

ئەو بزوتنەوە جەماوەرییە کە لە بنکەکانەوە گەشەی کرد ئەنجوومەنی شاریان درووست کرد لە سنە لەسەر بنەمای ئەنجوومەنی گەڕەکەکان. هەر یەك لە ئەنجوومەنی گەڕەکەکان لە ١٠ ئەندامی هەڵبژێردراو پێکهاتبوو کە دەستەیەك لە ٥٦٠ نوێنەر ئەوانیش ئەنجوومەنی شاریان لە سنە وەك بالاترین دەسەڵات هەڵدەبژارد ، کە پێکهاتبوو لە ٢٥ ئەندام و رۆڵی پارێزگار و دیوانی سەرۆك شارەوانییان دەبینی.

ئەم گۆڕانکارییە بۆ دەزگاکانی دەسەڵاتی ناوەندی شتێك نەبوو بە ئاسانی قبوڵی بکەن، بەتایبەتی سوپا و هێزە ناوخۆییەکانی و هەمیشە کاردانەوەیان هەبوو لەسەر ئەو جۆرە پێشکەوتنانە. بەهروز بە یەك لە ٢٥ ئەندامەکەی ئەنجوومەنی دەسەڵاتی بالای شار هەڵبژێررا و ئەوەش رۆڵی ئەوی وەك سەرکردەیەکی گەلی سنە کە لە خۆیان بوو یەکلاکردەوە.

دوای سەرکەوتنی شۆڕش ئەنجوومەنی شار رووبەڕووی بەرهەڵستکاری بوونەوە لەلایەن هێزە ئیسلامیستە ناوخۆییەکان. یەکێك لەو هێزانە مەلایەك سەرکردایەتی دەکرد ناوی سەفداری بوو، کە نوێنەرایەتی دەسەڵاتی نوێی خومەینی دەکرد و زۆر دژی چەپەکان و راستڕەوە نیشتمانییەکانیش بوو، تەواو پشتی بەستبوو بە سوپا و بنکە سەربازییەکانیانەوە. لقەکی دیکە هەبوو بەناوی (قوتابخانەی قورئان) کە ئەحمەد موفتیزادە سەرکردایەتی دەکرد و بەلای ئیخوان موسلمیندا دەیشکاندەوە. موفتیزادە لەلایەك دژی سەفداری بوو لە لایەکی دیکەوە دژی چەپەکان و هێزە شۆڕشگێڕەکان بوو. ئەو هەڵوێستە پارادۆکسانەی موفتیزادە بووە هۆی چەند پێکدادانێکی جیاواز. لە لایەکەوە هەردوو باڵی ئیسلامییەکەی موفتیزادە و سەفداری کەوتنە ململانێوە، لە لایەکی دیکەوە خەڵك رووبەڕووی موفتیزادە بوونەوە، خەڵك لە دژی ئەوانەش وەستانەوە کە هەوادارى حکومەتی ناوەند بوون.

دواتر خۆپیشاندانیکی گەورەی جەماوەری رژایە سەر شەقامەکانی شاری سنە بە هیوای بەرخۆدانی نیشتمانیانە کەچی لایەنە سیاسییە جیاوازەکان لەناو خۆیاندا شەڕیان بوو لەسەر ئەوەی کە دەبێت

سەرکردایەتی ئەو هەستانە جەماوەرییە بکات. لەم ڕەوشەدا بوو سوپا هێزی نارد بۆ سەرکوتکردنی ئەوانەی لەدژی لایەنگرانی حکومەتی ناوەندی ڕژابوونە سەر شەقامەکان لەو شەوە شەری خوێناوی سنە لە (17 ئازاری 1979) کڵپەی سەند .
کۆمسیۆنێکی کاتی شەشگیە لەو کاتەدا درووستکرا کە بەهروز ئەندامی بوو. ئینجا بۆ ئەوەی بەربگرێت لە ڕووداوی نەخوازراوی دیکە لە دژی و کۆتایی بە جەنگ بهێنرێت لە کوردستان، حکومەتی ناوەندی شاندێکی باڵای ناردە کوردستان بۆ دانوستان کە پێکهاتبوون لە تالیقانی، ڕەفسنجانی، بەهەشتی، بەنی سەدر، سەباغیان، فروهەر و وەزیری ناوخۆ حاج سەید جەڤادی. لەو دانوستانانەدا لە وەفدی بەرامبەر بەهروز بووە نوێنەری چریکەکان وەك ئەندامی کۆمیتەی حەوت کەسیەکەی شاری سنە بۆ دانوستدان. بەوشێوەیە بەشداری دانوستانەکانی کرد لەگەڵ شاندەکەی حکومەت.

دەنگەکان: کەی کوردستانی جێهێشت و چووە تاران؟ دەڵێن لەوە بەردەوامیداوە بە کاری سیاسی و ژیانی تایبەتی خۆی بە شاراوەیی. دواتر لە کاتی جیابوونەوە (ئینشیقاقی) چریکەکان بۆ دوو باڵی زۆرینە و کەمینە بۆچی ئەو لەگەڵ باڵی زۆرینە بوو، لە کاتێکدا ئەوە باڵی کەمینەی چریکەکان بوو کە دەیویست لە کوردستاندا بمێنێتەوە و لەوێوە پەرە بدات بە تێکۆشانی چەکداری ؟ دەمانەوێت تێبگەین لەوەی چۆن ئەزموونەکانی پێشتری ئەو لە کوردستاندا لە پشت ئەو بڕیارەی دواتری بووە. بە چوونە ناو ئەو باڵەی هەبوونی چەکداری لە کوردستاندا ڕەت دەکردەوە. لەوانەیە چیدی بڕوای بە ڕاپەڕین لە کوردستانی ئێراندا نەمابێت و بێهیوابووبێت لە هێزە کوردیەکانی ئێران کە دوای شکستی سەربازی ئیدی پاڵیاندایە عێراقی سەدام حسێن؟

بەهزاد کەریمی:
بەر لەو چوونە بۆ نابەدڵییەی بۆ تاران (کە لەسەر داخوازی خۆی نەبووە) با تۆزێك بگەڕێینەوە دواوە. جەنگی سنە لە ئاداری ۱۹۷۹ کۆتایی هات، بەڵام گرژی بەردەوام بوو لە نێوان دەسەڵاتی ئیسلامییەکە و کوردستانی تازە هەستاوە سەرپێ کە داوای ئۆتۆنۆمی دەکرد. ئەو گرژیانە تا دەهات لەبرە و لەوە توندتر دەبوون لە کوردستان و کۆمەڵگە بەسەر دوو دوو بەرەدا دابەشبوو. قەیران و کێشەکان ئەوەندە قوڵبوون تەنانەت عەبدولڕەحمان قاسملۆ [سەرۆکی حیزبی دیموکارت) نەیدەتوانی بچێتە کۆبوونەوە فەرمییەکانی حکومەت، کە ئەو هەڵبژێردرابوو و بە ئەندامی کۆمیتەی نووسینەوەی دەستووری

نوێ ئێران بە ئەوەی دەستورێکی نوێ لە جێی ئەوەی شا دابنرێت. دواتر لە ١٩ ئابی ١٩٧٩ خومەینی وەك رابەری دەسەڵاتی ئیسلامی ئێران فەرمانی تەواو داگیرکردنی کوردستانی دەرکرد. لەو کاتەدا هێزە شۆڕشگێرەکان و ناسیۆنالیستەکان [لە کوردستان] دەبوو بکشینەوە بۆ سنووری عێراق. بەهروز زۆر بە نرخ و ئازایانە ئەو پاشەکشەیەی رێکخست. رۆڵێکی زۆر کاریگەریشی بینی لە بە نهێنی رێکخستنی هێڵەکانی بەرگری خەڵکی سنە و شارۆچکەکانی دیکە کە دەکەوتنە باشوری کوردستان (باشوری کوردستانی ئێران).

دوو مانگ دوای داگیرکردنی سنە، خومەینی فەرمانیکرد کە بچیتە لای دانیشتوانە مەزهەب سونەکان لە کوردستان. هێزەکانی بەرگریانکردبوو لەگەڕانەوەی شارەکان و بە کراوەیی دەستیانکردەوە بە چالاکیەکانیان. هەروەها ئۆفیسی سنەی لقی کوردستانی چریکەکان بەو شێوەیە دەستیکردەوە بە کارەکانی. دەورەیەکی تر لە دانوستانی نێوان تاران و نوێنەرانی کورد دەستیپێکردەوە لە مەهاباد.

هێزە بەرگریکارەکانی کورد پاشان هەستان بە هەڵبژاردنی وەفدی نوێنەرایەتی گەلی کورد، کە لەلایەن زانای ئاینی نیشتمانپەروەر و پێشکەوتووخواز شێخ عیزەدیین حوسەینی سەرکردایەتیکرا. وەفدەکە پێکهاتبوو لە سێ ئەندامی حیزبی دیموکرات، سێ ئەندامی کۆمەڵە و سێ ئەندامی لقی کوردستانی چریکەکان. وەفدی رژێم پێکهاتبوو لە سەباغیان و فروهەر و وابزانم چەماران لەناویاندا بوو. ئەم دانوستانە لە مەهاباد جیاواز بوو لەوەی پێشتر لە سنە کرا، کە لەسەر کۆتایی هاتنی جەنگ و بەڕێوەبەردنی سنە بوو. ئەمجارە باسەکان لەسەر ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان و چۆن ئەنجامدانی بوو لە ئێران.

دوای دوو دەورەی دانوستان نەگەیشتنە ئەنجام، شکستەکەش بە دوو هۆکار دەگەڕێتەوە، یەکەم رژێم خۆی دانی بە مافی کورد نەدەنا و کردەوەی خراپ لەلایەن دوژمانی کوردەوە ئەنجام دەدران لە تاران و لەناو وەفدەکەی نوێنەرایەتی دەسەڵاتی دەکرد. دووەم کۆمەڵێک داواکاری زۆر لەلایەن وەفدە کوردییەکەوە دەکرا لەکاتێکدا لەناو خۆیاندا ناکۆك بوون و نەگەیشتبوونە یەک ئامانج.

ئەوانە رێگەیان خۆشکرد بۆ ئەوەی دواتر کۆماری ئیسلامی دەستبکاتەوە بە هێرشکردن، ئەمجارە بۆ ئەوەی بەتەواوەتی کۆتایی بە بەرخدانەکان بێنێت لە کوردستان. بەنی سەدر کە سەرۆکی کۆمار بوو بە سوپای وت پوتەکانیان دانەکەنن تا ئاشتی لە کوردستان بەرقەرار دەبێت. ئیتر شەڕێکی درێژخایەنی خوێناوی کرا لە بەهاری ١٩٨٠.

بەهروز ئەندامی وەفدە کوردییەکە بوو. لەگەڵ دەستپێکردنی شەڕ هێزە کوردییەکان چوونە گوندەوار و ناوچە سنوورییەکان، سەرکوتکردنی

دەوڵەتیش بەردەوام بوو لە دژی ئەوانەی پارتیزانانە بەرگریان دەکرد. بەهروز بەرپرسی رێکخستنی هێزەکان بوو لە ناوچەکانی باشوری کوردستان (لە ئێران). ئا لەو کاتەشدا بوو کە گۆڕانکاری گرنگ لەناو ریزەکانی رێکخراوی چریکەکاندا روویاندەدا.
رژێم بە سەرکردایەرتی خومەینی ئەم سیاسەتەی پەیڕەوکرد کە "دوای شا نۆرەی ئەمریکایە". توندترین فۆرمی دژە ئەمریکایی خستە گۆڕ بە ئەوەی دەسەڵاتی خۆی لە دەوری ئەو دروشمە تەکمە بکات و ئاسایشی دەسەڵاتی خۆی پارێزراوبێت. بە ئەوەش دەستیگرت بەسەر باڵوێزخانەی ئەمریکایی لە تاران و تەواوی وڵاتەکەی لە دەوری دروشمی "مردن بە ئەمریکا" کۆکردەوە. ئەمە جگە لە گەلی کورد کە دوای ئەو شەپۆلە دژە ئەمریکاییە نەکەوتن و بەردەوام بوون لە داوای خۆیان بە ئۆتۆنۆمی. ئیتر کوردەکان بە دەوڵەتیشیان وت نا بە ئەو سیاسەتە و خۆیان ئامادەکرد بە بەرەنگاربوونەوە دژ بە کۆماری ئیسلامی. دواتر چریکەکان دوو رێگایان لەبەردەمدا بوو: پشتیوانی هەڵوێستی بەناو "دژە ئیمپریالیستی" رژێم بکەن یان بەردەوام بن لە سەر پێگەی دیموکراتیانە و شەڕکردن لە دژی رژێم بە دەزی سیاسەتی ئازاد.
دوای ماوەیەك لە کێشەی ناوخۆ بە داخەوە چریکەکان زۆربەیان پشتیوانی سیاسەتی بەناو "دژە ئیمپریالیزمی" رژێمیان کرد ، هەر بەهۆی تێگەشتنی کەمیش لە دیموکراسی دژی ئازادی سیاسی وەستانەوە و بەناو "یەکێتی دژ بە ئیمپریالیزمیان" کردە بەرنامەی سەرەکی سیاسییان. ئەم سیاسەتە و هەڵوێستی زۆرینە دژ بە خەباتی چەکداری رێگەخۆشکەر بوون بە رووداوانی جیابوونەوەکە. رێکخراوەکە بەسەر دوو باڵی "زۆرینە" و "کەمینە" دابەش بوو لە هاوینی ١٩٨٠. باڵی زۆرینە پشتیوانی رژێمیان کرد هەرچەندە رەخنەشیان لێی هەبوو. باڵی کەمینەش دژ بە رژێم وەستانەوە بە هەموو فۆرمێك، بە خەباتی چەکداریشەوە.
ئەم رەوشە کاریگەرییەکی قوڵی کردە سەر لقی کوردستانی چریکەکان و بووە هۆی چەند رووداوێکی تراژیدی لە مێژووی ئەو رێکخراوەدا. دوای ئەوەی باڵی زۆرینە بە بیرێکی ساکارەوە پشتیوانی رژێمیان کرد، لقی کوردستان لەوەش زیاتر دەستیان لە بەرگری بەردا و دژی بەرخەدانی چەکداری وەستانەوە. ئەمەش کوردانی شۆك کرد و زۆر تووڕەبوون لە رێکخراوەکە. لە ئەنجامدا لقی کوردستان (باڵی زۆرینە) لە دوو لاوە هێرشی دەکرایە سەر، لە لایەك بەهۆی سیاسەتی داپڵۆسینی رژێم کە باڵی زۆرینەی هەر وەك دوژمن تەماشا دەکرد، لە لایەکی دیکەوە لە لایەن هێزە کوردییەکانی بەرگرییان دەکرد وزۆر تووڕەبوون لەو سیاسەتە و لە بەرامبەریدا دانیان بەخۆیاندا نەدەگرت.
ئەوە بوو لقی کوردستان هیچ بژاردەیەکی نەما جگە لەوەی کوردستان

جێبهێڵێت و بۆ ماوەیەك ئەندامانی بنەڕەتی بەشەکانی دیکەی وڵات، بەتایبەتی تاران و تەبرێز. ئەمە یەکێك لە خەمناکترین قۆناغەکانی ژیانی شۆڕشگێڕێکی وەك بەهروز بوو. ئەو خودی خۆی ببوە دوو کەرتەوە لەنێوان دڵ و مێشکیدا. سەرباری هەموو رەخنەکانی لە سیاسەتی گەڵاوی چریکەکان، ئەو دژ بە جیابوونەوە و دابەشبوونی رێکخراوەکە بوو، بۆیە مایەوە لەناویدا (لەگەڵ باڵی زەرینە).
جگە لەوەش گەیشتبووە ئەو بڕوایەی کە جەنگی کوردستان دژ بە کۆماری ئیسلامی بێئەنجامە. لە پەیوەند بە لایەنێکی شاردراوە لە پرسیارەکەتاندا، پێویستە ئەوە بڵێم کە بەهروز هەرگیز متمانەی لەدەستنەدابوو لە داکۆکیکردن لە مافی نەتەوەیی گەلی کورد. لە تارانیش دەستیکرد بە کاری سەختەکانی بۆ ئەوەی لقی کوردستان جێگەی خۆی بگرێتەوە و بەردەوامیدا بە خەباتی سیاسی بۆ بەرگریکردن لە مافەکانی گەلی کورد.
هەندێکجار بۆچوونی زۆر توندی هەبوو لەسەر هێزە راستڕەوە کوردییەکان و پەیوەندیان بە رژێمی سەدام حسێنەوە لەکاتی جەنگی ئێران و عێراق، لە هەمانکاتیشدا بە قەد یەك گەردیلە سازشی بە رژێمی ئێران نەکرد. دواجار لە تشرینی یەکەمی ١٩٨٠ بەهروز سولەیمانی و چەند هاوڕییەکی دیکەی رێکخراوی چریکەکان (باڵی زەرینەشیان) جێهێشت، ئەوان بە گروپی ١٦ی ئازار ناسران.
بابەتی سەرەکی جیابوونەوەکەی ئەم باڵەی ئەوان ئەوە بوو باڵی زەرینەی چریکەکان دەیویست لەگەڵ حزبی تودە (حزبی شیوعی ئێرانی سەر بە سۆڤیەت) یەکبگرێت، بەهروز تەواو دژی ئەوە بوو.
وەك من لە نزیکەوە ناسیومەوە و لەگەڵیدا لە پەیوەندیدا بووم تا رۆژی ئەو جیابوونەوەیە، خاڵی سەرەکی جیابوونەوەی لەوان بۆ بەهروز مامەڵەکردنەکە بوو لەگەڵ کۆماری ئیسلامیدا. لە راستیدا ئەو وەڵامی بە پرسیارەکانی خۆی نەدۆزیەوە تەنانەت لەو گروپەشدا کە جیابوونەوە (لە باڵی زەرینە)، بەڵام هەر بە هێزەوە تا دوا ساتەکانی ژیانی درێژەیدا بە چالاکییەکانی هەرچەندە بەردەوام رەخنەشی هەبوو. ئەو لەو گروپە نوێیەدا راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی بوو، هەمان ئەو پۆستەی کە لە چریکەکاندا هەیبوو.

دەنگەکان: زۆربەی گروپە سیاسییەکان ئەو کاتە لیژنەی ئەمنی خۆیان هەبووە، هەندێکیشیان دەزانرێت کە لێپێچینەوەیان ئەنجام داوە، کەسانیکیش کە لەو سەرەمەدا ژیاون باس لەوە دەکەن تەنانەت گروپی سیاسی چەکدار هەبووە ئەو کەسانەیان کوشتووە کە بە هەڵەشەیان زانیون. ئایا راستە بەهروز لەو کردەوانەدا بەشداربووە. ئایا ئەندامی لیژنەی ئەمنی بووە بەر لە جیابوونەوەی هەردوو باڵەکەی

چریکەکان؟ دەنگۆیەك هەیە کە لەپێچینەوەی لەگەڵ کەسیك کردووە و دانپیدانەکانی تۆمار کردووە و دواتر کوژراوە لەسەر ئەوەی خیانەتی لە رێکخراوەکە کردووە، لەسەر هەبوونی پەیوەندی بە موخابەراتی ئێران یان عێراق. باسەکان ناڕوونن ، بۆیە گرنگە تێگەیشتن هەبێت لەسەر ئەوەی لیژنە ئەمنییەکانی گروپە چەپەکان سەرقاڵی چی بوون. رەوشی ئەمنی بۆ ئەو گروپانە لەو سەردەمە چۆن بووە لە کوردستان، ئایا فوو لە چرای ژیانی کەسی بێتاوان کراوە یان ئەشکەنجە ئەنجامدرا بێت لەلایەن گروپە چەپەکانەوە؟

بەهزاد کەریمی: یەکەم، لە تێکۆشانی چەکداریدا مردن و ژیان پرسێکی گرنگە. درووستکردنی یەکینەیەکی ئەمنی و پاراستن سروشتییە و حەتمیشە. هەر گروپێك کە ئەم فۆرمە لە خەبات دەگرێتە بەر و خۆی ناپارێزێت مانای وایە ئەو گروپە گاڵتەی بەخۆی دێت.
دەبێت بڵێم لقی کوردستان و ئۆفیسی سنە ئەوەندە سەرقاڵ بوون نەپەرژانە سەر ئەوەی یەکینەیەکی ئەمنی درووستبکەن، هەرچەندە بە هەستیارییەوە مامەڵەمان دەکرد و هەموومان ئاگاداری خۆمان بووین. بۆیە دەکرێت لێپێچینەوە کرا بێت لەوانەی شکیان لێکرا بێت کە بۆ دوژمن دزەیانکرد بێتە رێکخراوەکەوە. ئەوەندەی من ئاگادارم بەهروز بەشدار نەبووە لە لەناوبردنی هیچ کەسێك. من هەموو ئەو جۆرە باسانە رەت دەکەمەوە.
لە شوباتی ۱۹۷۹ تا شوباتی ۱۹۸۰ من بەرپرسی لقی کوردستانی چریکەکان بووم بەر لەوەی بمنێرنە تاران، دوای ئەوە ئیتر راستەوخۆ بەشدار نەبووم لە کاروباری کوردستان. لەو ساڵەدا (کە بەرپرس بووم)، بەهروز لە چوارچێوەی پەیکەری رێکخراوەییدا کاری دەکرد و پابەند بوو پێی. ئەو راپۆرتەکانی بۆ من دەنارد لەسەر کارەکانی ئۆفیسی سنە و لقی کوردستان، بۆیە بڕواناکەم بابەتێکی هێندە گرنگ هەبووبێت لەژێر بەرپرسیارێتی ئەودا روویدا بێت و منی لێ ئاگادار نەکرد بێتەوە.
چەندین بابەتی سیاسی هەبوون لە نێوانماندا کە من و ئەو لەسەری ناکۆك بووین. من هەندێك سەرکێشم لە بەدی دەکرد لە چالاکییەکانیدا و هۆشداریم پێدا لەو بارەیەوە، هەندێك جار هاوڕام بوو، هەندێکجاریش موناقەشەی دەکرد لەسەر ئەوەی کە ئەو راست دەکات. لە بیرم نایەت هەرگیز بە پێچەوانەی بڕیارەکانی لقەکەوە کاری کرد بێت، هەرکاتێکیش لق ئاگاداری کرد بێتەوە بڕیارێك بگۆرێت گۆڕیویەتی.
ئەو ساڵەی کە سەرۆکایەتی ئۆفیسی سنەی دەکرد بەهروز لە پێگەیەکدا بوو کە دەیتوانی بڕیاری زۆر بدات و سەرکردایەتی لقی کوردستان لە مەهاباد توانای نەبوو رایگرێت، بەڵام من گەواهی دەدەم کە هەرگیز

پێشێلکاری ئەو پەیمانانەی نەکرد کە بە حزبەکەی دابوون یان سەرپێچی لە بڕیارەکانی حزبەکەی بکات.
سەرباری ئەمانە دەبێت دان بەوەدا بنێم کە شەش مانگی سەرەتای ١٩٨٠ لقی کوردستان لەژێر چەندین فشاری جۆراوجۆردا بوو، هەروەها توشی جۆرێك لە شڵەژان بوو لە سەرکردایەتییەکەیدا چونکە ئەندامەکانی تیرۆر دەکران و بە ئامانج دەگیران لەلایەن کەسانی "دەرەوە" و "ناوەوە"، دەکرێت رووداو هەبووبن کە بە چاوی دادوەری ئەمڕۆمان تەنیا لێکەوتەیان پەشیمانی و توڕەییە. بە هەرحاڵ رەوشی ئاڵۆزی ئەو سەردەمەش ناکرێت پشتگوێ بخرێت.

دەنگەکان: پەیوەندی نێوان چەپی کورد و چەپی ئێران زۆر لاوازبووە لەم چەند دەیەی رابردوودا بە بەراورد بەو کاتەی کە بەهروز سلیمانی لە کوردستان بوو. راستە ئەوە ٤٠ ساڵە لە ئێران چەپ بە گشتی لە پاشەکشەدایە و لەسەر پێی دواوەی وەستاوە بەهۆی داپڵۆسینی دەوڵەتەوە، بەڵام بۆچی پەیوەندی ئەو دوو لایەنە ئۆپۆزسیۆنە ساڵ بە ساڵ لە لاوازیدایە لە کاتێکدا کۆماری ئیسلامی توانیویەتی بنکەیەکی پتەوی پشتیوانی جەماوەی کورد بۆ خۆی درووست بکات. لێکدانەوەی ئێوە بۆ ئەم رەوشە چییە؟

بەهزاد کەریمی: راستە پەیوەندی نێوان چەپ و هێزە کوردییەکان لە هەموو روویەکەوە زیانی پێگەیشت و لە دوا ئاستی لاوازیدایە.
کاتێکی زۆریشی دەوێت بۆ چاککردنەوە و هێنانەوەی ئەو پەیوەندییە بەسەر رێگەیەکی درووست، بەڵام من پێموانییە رژێم بنکەیەکی لەوشێوەیەی هەبێت.
لە ئێران نەک تەنیا چەپ، رێکخراوە کوردییەکانیی دیکەش کێشەی زۆر گەورەیان هەیە بەهۆی ستەمی رژێم و ناکۆکی ناوخۆیان. گرنگ ئەوەیە کەمەرشکێن نەکراون و ئێستاش هەموو لایەك هۆشیاربوونەتەوە لەسەر پێویستی هاوکاریکردنی یەکدی و تێگەیشتنی کۆمەڵگەکانیان.
من هەوڵ ئەدەم پەرداخەکە نیوە ببینم و هیواخوازم جارێکی دیکە پڕببێتەوە. ئینجا لاوازی ئەو پەیوەندییەش پەیوەست نییە بە ژیان و مانی کەسێکەوە، بە بەهروزیشەوە. ئەمە پرۆسیەکی گرنگە و پەیوەندی بە چەندین هۆکار و کاردانەوەی فراوانەوە هەبووە و هەیە، کە باسکردنیان لەدەرەوەی توانای ئەم دیمانە (کورتەدایە).
بزووتنەوەی کورد لە ئێران لە قۆناغێکی سەختدایە، بەڵام بەردەوامە چونکە رێگەکەی لەناو گەلی کوردایە ، لە ئێرانیشدا هیچ هێزێك نییە بە ئاستی چەپ بەرگری بکات لە مافە ڕەواکانی کورد.
گومان لەوەدا نییە کە کۆماری ئیسلامی ئێران هەبوونێکی سەربازی و

ئەمنی بەهێزی هەیە لە کوردستان، بەردەوامیش لە هەوڵدایە کە کوردستان بکاتە بنکەیەکی سەرەکی خۆی لە ڕێگای هێزە ئیسلامییەکانەوە، ئەمە رابردووی هەیە کە دەکرێت ببینرێت. من پێموانییە کۆماری ئیسلامی سەرکەوتوو نەبووە لەوەی کە بنکەیەکی بەهێزی کوردی هەبێت.

شیکردنەوەی رەوشی ئێستای کوردستان کاتێکی زۆری دەوێت، کە ناکرێت لەم پرسیار و وەڵامانەدا شیبکرێتەوە کە تایبەتن بە کەسایەتی پایەبەرز بەهروز سلیمانی، جا با ئەم دیمانەیەمان بە چەند دێڕێک لەسەر ئەو کەسایەتییە کۆتایی پێ بێنین .

بەهروز سلیمانی زیندووە و سەرنجی ئەوەش وەک لێکۆڵەرەوانی کورد لەسەر ئەو خۆی بەڵگەی ئەوەیە.

بەهروز ئەستێرەیەکە لە ئاسمانی چەپی ئێران، یەکێک بوو لە بە ئەزموونترین و خۆنەویسترین ڕۆڵەکانی گەلی کورد، کە لە ١٠ تشرینی دووەمی ١٩٨١ کاتێک لەلایەن دوژمنەوە گەمارۆ دەدرێت، بە بەرچاوی هاوژینەکەی و منداڵەکانیەوە وەک پڵنگێک بە پەنجەرەی ماڵەکەی هەڵدێت و لە بەرزترین نهۆمەوە خۆی هەڵدەدات.

ئەو گیانی سپارد و دوژمن واقی ورما، ئەو نەیهێشت دوژمن پێی ببات بۆ تەنیا یەک زانیاری لەوانەی لە دەیدا هەڵیگرتبوون.

هەروەک شاعیری گەورە ئەحمەدی شاملو لە شیعرێکیدا باسی دەکات، ئەو لە مردنی خۆی دەنیا بوو بۆیە ساتی مردنی خۆی هەڵبژارد و خستییە سەر پاشخانی ژیانی شۆڕشگێری خۆی.

ئەو دەشیزانی ئەگەر دەستگیر بکرێت لە ژێر ئەشکەنجەدا تا دوا ڕادە هەوڵی شکاندنی دەدەن، تا ئەو ئاستەی نەتوانێت بە گولەبارانکردنی لە سەر پێیەکانی خۆی بوەستێت.

نهێنییەکانی خەڵک و هاوڕێ کانی لەگەڵ خۆیدا بردە ژێر گڵەوە، دوژمنیش شکستی خوارد لەوەی ئەو زانیاریانەی دەستبکەوێت.

بەهروز سلیمانی تەنیا منداڵی سنەی شارەکەی خۆی نەبوو. تەنانەت دەڕبڕينە کوردییەکەی دەڵێت "ئەی ڕۆڵەی گەلی کورد" یان لە ئیران دەڵێن "تێکۆشەری ئازادییەکانی گەلی ئێران" بەسنین بۆ ئەوەی پێناسەی بەهروز بکەن.

بەهروز سەر بە کەمپی جیهاندۆستی مرۆڤایەتی و ئازادی و دادپەروەری دنیا بوو. ئەو شا سولەیمانی ئازار و حەسەرتی کوردستانی شۆرشگێر بوو. با ساتێک خۆ بچەمێنن بە (یادێک لە) بەهروز سلیمانی.

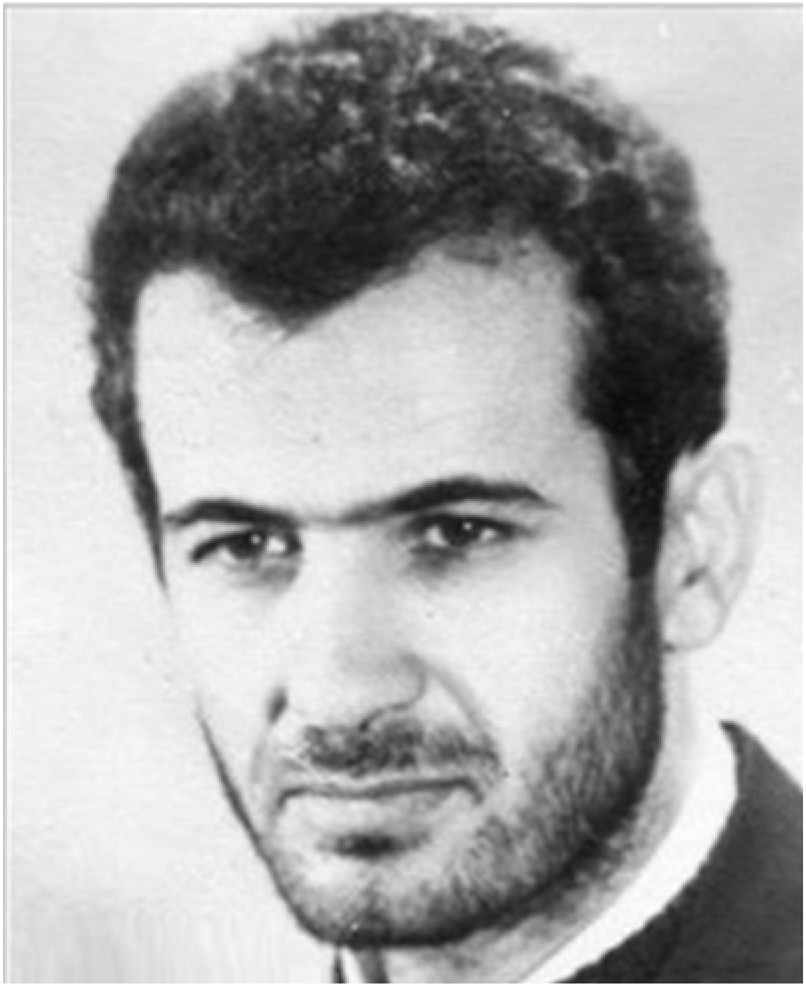

بهروز سلمانی

.

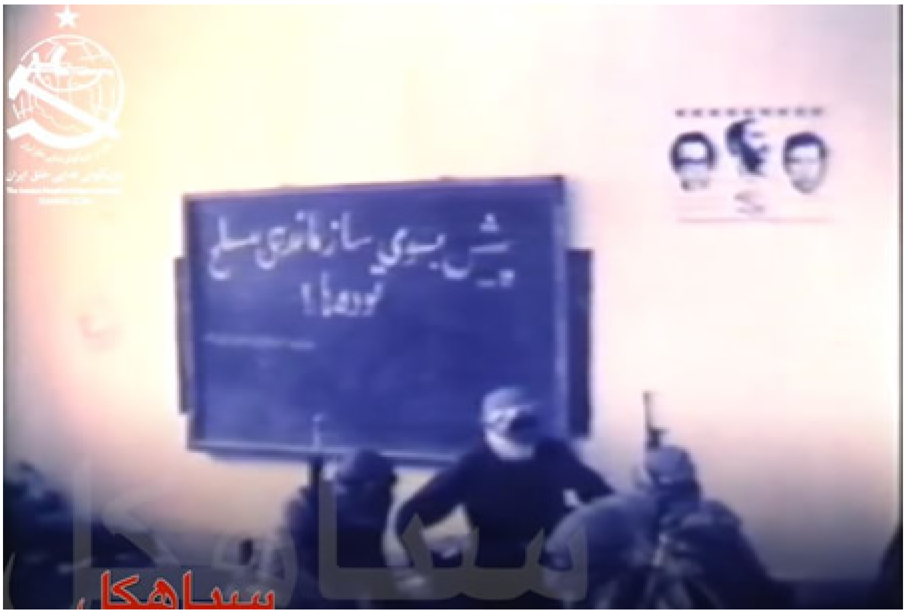
پیش بسوی سازماندهی مسلح
توده ها!

ئەم دوو ڤیدیۆیەی خوارەوە بەشێکی کەمن لە مقاوەمەتی خەڵکی کوردستانی رۆژهەڵات بەتایبەت شاری سنە دژ بە سوپای کۆماری ئیسلامی، لەگەڵ کۆبوونەوەی چریکەکان لە تاران. بۆ ئاگاداریتان ڤیدیۆکان کرتەی توندو تیژی لە خۆیدەگرێت.